

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้มุ่งที่จะศึกษาความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 48 กำหนดให้สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อผู้การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ความในมาตรานี้ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับ ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา นโยบายและวิธีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตลอดจนเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

การที่จะให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จสู่การประกันคุณภาพการศึกษาได้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้กระบวนการบริหารจัดการจัดการคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการบริหารซึ่งประกอบด้วย ทฤษฎีการบริหาร 4M's ทฤษฎีการบริหารองค์การสู่ความเป็นเลิศ ของ The McKinsey Seven S's Model และเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ 2545 (2002 Education Criteria for Performance Excellence) เพื่อเป็นฐานใช้อ้างอิงสู่กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีหัวข้อสำคัญ ดังนี้

1. ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
2. กระบวนการการประกันคุณภาพการศึกษา มี 3 ขั้นตอนคือ
 - 2.1 การควบคุมคุณภาพการศึกษา
 - 2.2 การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
 - 2.3 การประเมินคุณภาพการศึกษา
3. ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย
 - 3.1 การประกันคุณภาพภายใน
 - 3.2 การประกันคุณภาพภายนอก

4. หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
5. มาตรฐานการศึกษา เพื่อใช้ในการประเมินภายนอกในรอบแรก ระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน

6. แนวคิดทฤษฎีการบริหารองค์การ
 - 6.1 ทฤษฎีการบริหาร 4M's
 - 6.2 ทฤษฎีการบริหารองค์การสู่ความเป็นเลิศของ The McKinsey Seven S's Model
 - 6.3 เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ 2545(2002 Education

Criteria for Performance Excellence)

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดการวิจัย

ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

กรมวิชาการ (2539 : 3) กล่าวว่าไว้ว่า “การประกันคุณภาพการศึกษา” เป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า สถานศึกษาที่ได้รับรองมาตรฐานสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้และการประกันคุณภาพเป็นกระบวนการที่จะยกมาตรฐานของสถานศึกษาต่างๆที่ยังไม่เข้ามาตรฐานผลักดันให้เข้ามาตรฐาน โดยมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียนป้อนกลับมาเพื่อรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ร่วมกันสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้โดยมีความเชื่อว่าถ้ากระบวนการประกันคุณภาพมีการรวบรวมอย่างถูกต้องแล้วคุณภาพที่ดีก็จะตามมา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 2) ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษาว่า “การประกันคุณภาพการศึกษา” หมายถึง การดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจต่อ ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาตามพันธกิจที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้นั้นจะให้ผลผลิตของการศึกษาที่มีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

วิชัย สิริชนะ (2541 : 1) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพว่า “การประกันคุณภาพ” หมายถึง กิจกรรมหรือแนวปฏิบัติที่จำเป็นต้องดำเนินงานเพื่อประกันว่าคุณภาพของการศึกษาได้รับการรักษาไว้และส่งเสริมเพิ่มพูนรวมถึงกิจกรรมหรือแนวปฏิบัติใด ๆ ที่หากได้ดำเนินการตามระบบและแผนที่ได้วางไว้แล้วจะทำให้เกิดความมั่นใจว่าจะได้ผลผลิตของการศึกษาที่มีคุณภาพตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

สมศักดิ์ คณประสิทธิ์ (2542 : 8) กล่าวถึง การประกันคุณภาพการศึกษาว่า “การประกันคุณภาพการศึกษา” คือการรับประกันคุณภาพกระบวนการบริหารงานในสถานศึกษาว่า ได้มีการวางแผนทำงานและดำเนินกิจกรรมต่างๆอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผลผลิตของโรงเรียนมีคุณภาพตรงตาม มาตรฐานการศึกษาและความต้องการของผู้รับบริการ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจ

อุทุมพร จามรมาน (2543 : 7) “การประกันคุณภาพการศึกษา” หมายถึง การให้ความมั่นใจผลผลิตของสถานศึกษาน่าจะมีคุณภาพโดยการให้ข้อมูลว่าทุกคนในสถานศึกษาทำงานเต็มที่ภายใต้ความจำกัด เรื่อง เงิน เวลา คน สถานที่ อุปกรณ์ ทรัพยากร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 7) ให้ความหมาย การประกันคุณภาพการศึกษาว่า “การประกันคุณภาพการศึกษา” หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องซึ่งจะเป็นการสร้าง ความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งผู้รับบริการ โดยตรง ได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อมได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชนและสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษา จะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตาม มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดการประกันคุณภาพศึกษามี แนวคิดอยู่บนพื้นฐานการ “ป้องกัน” ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตไม่มีคุณภาพ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) (2543 : 7) กล่าวว่า “การประกันคุณภาพการศึกษา” หมายถึง กระบวนการจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

สมฤทธิ์ กาวเพ็ง (2544 : 35) ได้ให้ความหมาย “การประกันคุณภาพการศึกษา” ว่าเป็น กระบวนการวางแผนและกระบวนการจัดการของผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา ที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตรและตรงกับความมุ่งหวังของสังคมเป็นกระบวนการพัฒนาการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจและหลักประกันต่อผู้เรียนผู้ปกครองชุมชนและสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

ดังนั้นการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การให้ความมั่นใจแก่ผู้เรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าสถานศึกษามีแนวทางจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนและสอดคล้องกับหลักการนโยบาย และจุดเน้นของแผนการศึกษาของรัฐ และสถานศึกษาได้ปฏิบัติตามแนวทางอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อคุณภาพทางการศึกษาที่ดีของผู้เรียน

กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

กระบวนการประกันคุณภาพ ประกอบด้วย ขั้นตอน ดังนี้ (วันชัย ชัยศิริ, 2541 : 4)

1. การควบคุมภายใน (Internal Quality Control)
2. การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Auditing)
3. การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment)

การควบคุมภายใน (Internal Quality Control) เป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษาจะต้องจัดให้มีระบบและกลไกการควบคุมคุณภาพภายในขององค์ประกอบต่างๆที่จะมีผลต่อคุณภาพของผู้เรียนและต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักการของการควบคุมคุณภาพที่เหมาะสม พร้อมทั้งการมีระบบตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการภายในด้วย

การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Auditing) หมายถึงการตรวจสอบผลการดำเนินการของระบบและกลไกควบคุมคุณภาพภายในสถานศึกษาได้จัดให้มีขึ้น โดยจะเป็นการตรวจสอบเชิงระบบ มุ่งเน้นการพิจารณาว่า สถานศึกษาได้มีระบบการควบคุมคุณภาพหรือไม่ ได้ใช้ระบบที่พัฒนาขึ้นได้เพียงใด และมีขั้นตอนการดำเนินการที่จะทำให้เชื่อถือได้หรือไม่ว่าการจัดการศึกษาจะเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) หมายถึง กระบวนการประเมินผลการดำเนินการของสถานศึกษาโดยรวมว่า เมื่อได้มีการใช้ระบบการประกันคุณภาพ หรือระบบควบคุมคุณภาพแล้วได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพมากน้อยเพียงใด

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ กล่าวถึง “กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา” ของโดยใช้กรอบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการแต่ได้ปรับรายละเอียดให้ชัดเจนขึ้นและสอดคล้องกับนโยบายและการดำเนินการของ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้ (สำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 12)

1. การควบคุมคุณภาพมีกิจกรรมสำคัญ คือ

1.1 กำหนดมาตรฐานโรงเรียนโดยสพข.พัฒนามาตรฐานโรงเรียนที่เป็นแกนกลาง สปจ. สปอ. ปรับขยายเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อลงสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับท้องถิ่น

1.2 พัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน โดยจัดทำแผนการดำเนินงานเตรียมความพร้อมทางด้านปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งบุคลากร

2. การตรวจสอบและการปรับปรุงโรงเรียน มีกิจกรรมสำคัญ คือ

2.1 ตรวจสอบภายในโดยให้โรงเรียนทำการประเมินตนเองในระหว่างการดำเนินงานตามแผน และเมื่อสิ้นสุดแผน

2.2 ตรวจสอบภายนอกโดยสปอ.ใช้กระบวนการนิเทศ 100% เป็นยุทธศาสตร์หลัก

2.3 ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน โรงเรียน โดยระดมกำลังจากทุกระดับหน่วยงาน กลุ่มเป้าหมายสำคัญ คือ โรงเรียนที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน

2.4 โรงเรียนใช้ผลการตรวจสอบทั้งภายในและภายนอก ทำการปรับปรุงโรงเรียน และตั้งเป้าหมายการพัฒนาที่สูงขึ้นกว่าเดิมอย่างต่อเนื่อง

3. การประเมินคุณภาพมีกิจกรรมสำคัญ คือ

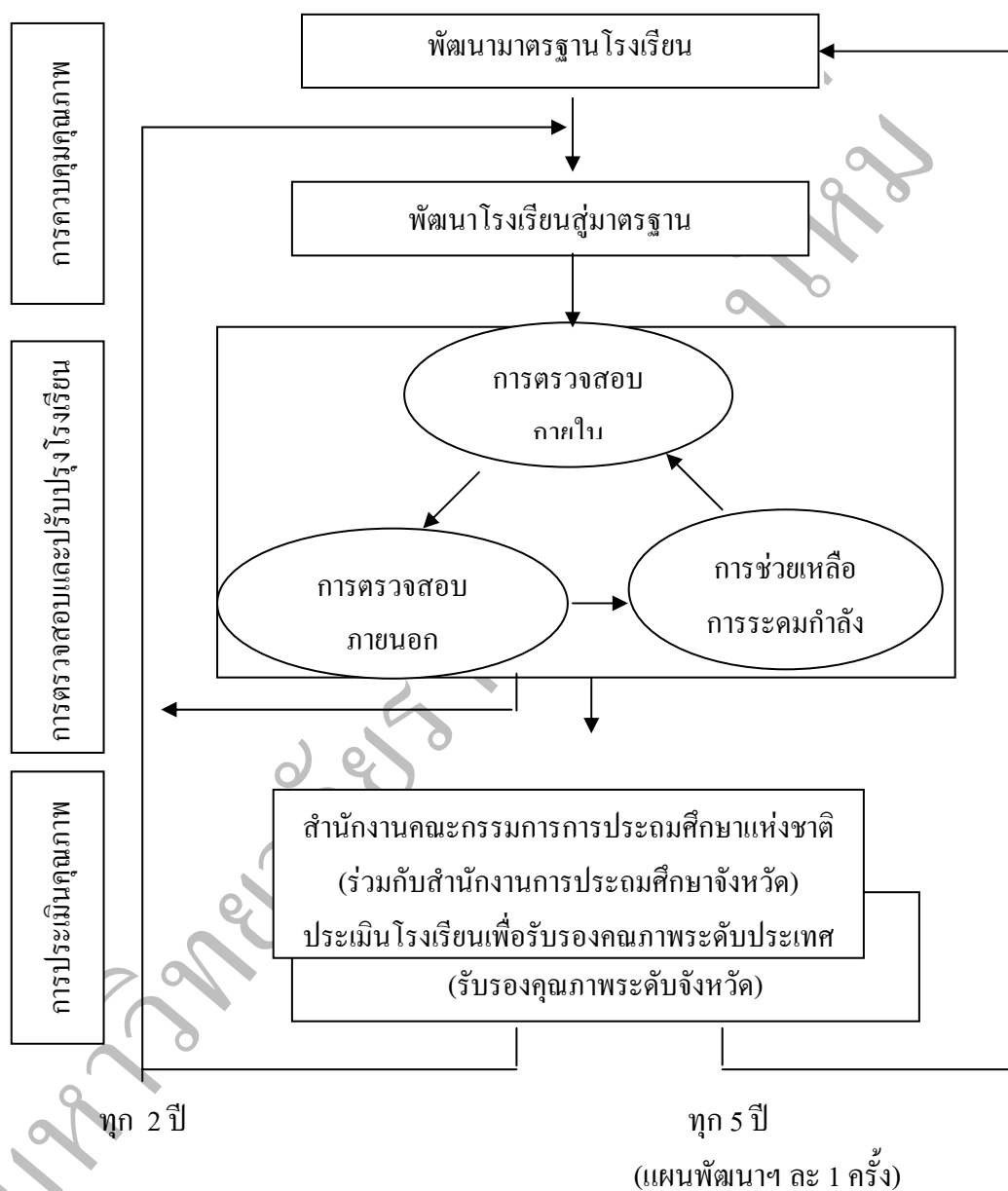
3.1 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ร่วมกับ สำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดประเมินคุณภาพมาตรฐานโรงเรียนทุกโรงเรียนและทุก 2 ปี เพื่อจัดระดับคุณภาพโรงเรียน และติดตามความก้าวหน้าของคุณภาพโรงเรียนในภาพรวมของระดับประเทศ

3.2 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประเมินส่วนที่เพิ่มเติมเฉพาะของจังหวัด

3.3 ปรับปรุง/พัฒนามาตรฐานโรงเรียนทุก 5 ปี (แผนพัฒนาละ 1 ครั้ง)

กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติทั้ง 3 ขั้นตอนแสดงได้ ดังแผนภาพที่ 2.1

กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

ภาพที่ 2.1 กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา. 2541, 13.

โดยสรุป กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอน โดยเริ่มจากการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) เป็นส่วนที่สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีระบบและกลไกการควบคุมคุณภาพโดยใช้องค์ประกอบต่างๆ ที่จะมีผลต่อคุณภาพการศึกษา มี การตรวจสอบประเมินผลการดำเนินการภายในอย่างเป็นระบบด้วย และมีการการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) เป็นกระบวนการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาจะกระทำอย่างเป็นระบบโดยมีกฎเกณฑ์และแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน

ระบบประกันคุณภาพการศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา จำแนกได้เป็น 2 ส่วนคือ (วิชัย ต้นศิริ, 2541 : 4)

1. การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กิจกรรมการควบคุมคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการดำเนินการของสถานศึกษาเอง เพื่อให้มีความมั่นใจว่าสถานศึกษาดำเนินการตามภารกิจหลักอย่างมีคุณภาพ

กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย

- 1.1 การควบคุมคุณภาพ
- 1.2 การตรวจสอบคุณภาพ
- 1.3 การประเมินคุณภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 3) กล่าวถึง ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย ภาระงานที่สถานศึกษาต้องดำเนินการร่วมกันอย่างเป็นระบบ 8 ขั้นตอน ดังนี้

1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ คือ การจัดโครงสร้างการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการดำเนินงานทุกคนมีส่วนร่วม และมีการประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่ายทุกคนแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดแนวทางให้ความเห็นข้อเสนอแนะและแต่งตั้งคณะบุคคลตรวจสอบทบทวนและรายงานคุณภาพการศึกษา

2) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามุ่งเน้นมาตรฐานด้านผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สอดคล้องกับมาตรฐานที่หลักสูตรกำหนด

3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นแผนที่จัดทำอย่างเป็นระบบ บนพื้นฐานข้อมูลของสถานศึกษาประกอบด้วยเป้าหมายยุทธศาสตร์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนสมบูรณ์ครอบคลุมการพัฒนาทุกกิจกรรมที่เป็นส่วนประกอบหลักของการจัดการศึกษา และเป็นที่ยอมรับร่วมกันจาก ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ กำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่กำหนดไว้โดยจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่ชัดเจน ครอบคลุมงาน/โครงการของสถานศึกษา

5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การตรวจสอบบทบาทภายในโดยบุคลากรในสถานศึกษาดำเนินการและการตรวจสอบและทบทวนจากหน่วยงานต้นสังกัด

6) การประเมินคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาเป็นการประเมินสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในระดับชั้นต่าง ๆ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีเป็นการนำข้อมูลผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพมาตรวจสอบและทบทวนภายในและภายนอกมาประมวลรายงานผลการพัฒนาคุณภาพประจำปีการศึกษา ซึ่งจะนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณภาพต่อไป

8) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อส่งเสริมพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพ

2. การประกันคุณภาพภายนอก หมายถึง การดำเนินการตามระบบควบคุมคุณภาพภายในพร้อมทั้งการตรวจสอบและการประเมินผลทั้งระบบโดยหน่วยงานภายนอกเพื่อประกันว่าสถานศึกษาดำเนินการภารกิจหลักได้อย่างมีคุณภาพ

กระบวนการประกันคุณภาพภายนอก ประกอบด้วย

2.1 การตรวจสอบคุณภาพที่ผ่านกระบวนการประกันคุณภาพภายใน

2.2 การประเมินคุณภาพ

2.3 การให้การรับรอง

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2546 : 70) กล่าวถึงการประกันคุณภาพภายนอกว่า เป็นการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษารับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

สรุป ระบบการประกันคุณภาพการศึกษามีองค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แสดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การประกันคุณภาพภายใน	การประกันคุณภาพภายนอก
ผู้รับผิดชอบ : สถานศึกษา กระบวนการ 1. ควบคุมคุณภาพ 2. ตรวจสอบคุณภาพ 3. ประเมินคุณภาพ	ผู้รับผิดชอบ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา กระบวนการ 1. ตรวจสอบคุณภาพ 2. ประเมินคุณภาพ 3. การให้การรับรองคุณภาพ

หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) (2546 : 37) ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาไว้ ดังนี้

1. ให้สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
2. ให้สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีอำนาจหน้าที่ดังนี้
 - 2.1 กำหนดแนวทางและวิธีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
 - 2.2 กำกับติดตาม และให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
 - 2.3 เสนอสถานศึกษาแต่งตั้งคณะบุคคลทำหน้าที่ ตรวจสอบ ทบทวน และรายงานคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
3. ให้สถานศึกษาจัดระบบสารสนเทศที่มีข้อมูลอย่างเพียงพอต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
4. ให้สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา ที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สถานศึกษา ท้องถิ่น และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ให้สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยคำนึงถึงหลักและครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

5.1 เป็นแผนยุทธศาสตร์ ที่ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็น
อย่างเป็นระบบและมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ

5.2 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และสภาพความสำเร็จของการพัฒนาไว้
อย่างต่อเนื่องชัดเจน และเป็นรูปธรรม

5.3 กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชา หรือผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่
อ้างอิงได้ให้ครอบคลุมการพัฒนาด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริม
การเรียนรู้การวัดประเมินผลการพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่
กำหนดไว้

5.4 กำหนดแหล่งวิทยาการภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ

5.5 กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาทุกคนรวมทั้งผู้เรียน
รับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.6 กำหนดบทบาทหน้าที่แนวทางให้บิดามารดาผู้ปกครองและบุคลากรใน
ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

5.7 กำหนดการจัดงบประมาณ และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

6. ให้สถานศึกษาดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งมี
การกำกับ ติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

7. ให้คณะบุคคลตามข้อ 2.2(3)ดำเนินการตรวจสอบทบทวนและรายงานการดำเนินงาน
ตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

สำหรับการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้ใช้วิธีการที่
หลากหลายและเหมาะสม อาทิเช่น การสังเกตพฤติกรรมและกระบวนการทำงาน กระบวนการ
จัดการเรียนการสอน การสอบถาม การสัมภาษณ์ การพิจารณาหลักฐาน ร่องรอยการปฏิบัติงาน
ตัวอย่างผลงาน และแฟ้มสะสมงาน ตลอดจนการใช้แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบทดสอบและ
แบบวัดมาตรฐานเป็นต้น

8. ให้สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนทุกคน ในทุกระดับช่วงชั้นที่หลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐานกำหนดได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลัก และคุณลักษณะที่สำคัญด้วย
เครื่องมือมาตรฐาน

9. ให้สถานศึกษาจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยระบุความสำเร็จ
ตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพร้อมหลักฐานข้อมูลและ
ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามข้อ 2.8 เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ
สาธารณชน

มาตรฐานการศึกษาเพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2543 :24) กำหนดมาตรฐาน การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอกและ เป็นแนวทางให้หน่วยงานและสถานศึกษา มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มี ทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมี 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ เน้นพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถตามศักยภาพ และมีความสุข

2 มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการมี 6 มาตรฐาน 29 ตัวบ่งชี้ เน้นในด้าน กระบวนการบริหารจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอน

3. มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย มี 9 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้ เป็นการกำหนดคุณลักษณะ หรือสภาพความพร้อมของผู้บริหาร ครู หลักสูตร อาคารสถานที่ และชุมชน

มาตรฐานการศึกษาทั้ง 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ เป็นทิศทางให้สถานศึกษาที่มีศักยภาพ และมีความพร้อมได้มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น และเพื่อรองรับการประเมิน คุณภาพภายนอกในระยะต่อไป แต่ในช่วง 5 ปีแรก หรือรอบแรกของการประเมิน ได้มีการคัดเลือก มาตรฐานเพียง 14 มาตรฐาน 52 ตัวบ่งชี้ เพื่อใช้ในการประเมินภายนอกดังนี้

มาตรฐานด้านผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้

1. มีวินัยมีความรับผิดชอบปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม
4. ประหยัด (ใช้ทรัพย์สินและสิ่งของทั้งของตนเองและส่วนรวม ตลอดจนใช้ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างประหยัดคุ้มค่า)

มาตรฐานที่ 4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้

1. สามารถจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบและมีความคิดรวบยอด
2. สามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณาข้อดี-ข้อเสีย ความถูกต้อง ระบุสาเหตุ-ผล ค้นหาคำตอบ เลือกวิธีและมีปฏิภาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสันติและมีความถูกต้องเหมาะสม
3. มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายได้

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้

1. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์ / กลุ่มวิชา / หมวดวิชา ที่สำคัญ ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ
2. มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

1. มีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุ-ผล
 2. รักการอ่านสามารถใช้ห้องสมุดแหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา
 3. สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง
- มาตรฐานที่ 9** ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

1. สามารถทำงานตามลำดับขั้นตอนและผลงานมีประสิทธิภาพ
2. ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน พัฒนางาน สามารถทำงานอย่างมีความสุขและภูมิใจในผลงานของตนเอง
3. สามารถทำงานเป็นทีม (ช่วยเหลือผู้อื่นไม่เอาเปรียบให้ความร่วมมือ ยอมรับฟังความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่นร่วมรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม)
4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุนทรีย์ สุขภาพการ และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้

1. มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน
2. มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน

3. ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อและบุคคลทั่วไป
4. รู้จักดูแลสุขภาพ และป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ
5. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา ไม่เสพ สิ่งเสพติด และปลอดจากสิ่งมอมเมา

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา
ตัวบ่งชี้

1. มีความชื่นชมและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

มาตรฐานด้านกระบวนการ

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

ตัวบ่งชี้

1. มีการจัดองค์กร/โครงสร้างการบริหารชัดเจน
2. มีปรัชญา แผนพัฒนา/ธรรมนูญสถานศึกษา แผนการดำเนินงานสถานศึกษา และตัวชี้วัดความสำเร็จ
3. มีการปฏิบัติตามแผน
4. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม
5. มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลเปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง
6. มีระบบข้อมูลสารสนเทศครบถ้วนถูกต้องตรงกับความต้องการและทันต่อการใช้งาน
7. มีการบันทึกและรายงานผลการประเมิน
8. มีการนำข้อมูลและผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา
ตัวบ่งชี้

1. ผู้บริหารและครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา
2. มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษา และชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน
3. มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
4. ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ตัวบ่งชี้

1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและ
สนองความต้องการของผู้เรียน
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด คิดสังเคราะห์
คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ
3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหา
คำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการ
จัดการเรียนการสอน
5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของผู้เรียน
6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียน ได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพ
อย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา
7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยการทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อกลุ่ม
ร่วมกัน
8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
9. มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาและมีความกระตือรือร้นในการเรียน

มาตรฐานด้านปัจจัย

มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ
ตัวบ่งชี้

1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง
2. ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์และเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง
3. ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

1. ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา
2. ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียน
การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ

มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ได้รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ
ตัวบ่งชี้

1. ครูมีความถนัด/ความเชี่ยวชาญตรงกับงานที่ปฏิบัติ
2. มีจำนวนครูตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้

1. มีหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษา และความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

2. มีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม และเอื้อต่อการเรียนรู้

สรุป การประกันคุณภาพของสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแสดงความสามารถในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพพร้อมทั้งรายงานผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบความก้าวหน้าและความสำเร็จในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตลอดจนพร้อมรับการตรวจสอบจากองค์กรภายนอกดังนั้นสถานศึกษาต้องศึกษาหลักเกณฑ์ วิธีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
2. ศึกษากระบวนการการประกันคุณภาพการศึกษา มี 3 ขั้นตอน คือ
 - 2.1 การควบคุมคุณภาพการศึกษา
 - 2.2 การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
 - 2.3 การประเมินคุณภาพการศึกษา
3. ศึกษากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย
 - 3.1 การประกันคุณภาพภายใน
 - 3.2 การประกันคุณภาพภายนอก
4. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
5. ศึกษามาตรฐานการศึกษาเพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวคิดทฤษฎีการบริหารองค์การ

การศึกษาความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้นำแนวคิดทฤษฎีการบริหารองค์การมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบตรวจสอบความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษามี 3 ทฤษฎีดังนี้

1. ทฤษฎีการบริหาร 4M's
2. ทฤษฎีการบริหารองค์การสู่ความเป็นเลิศของ The Mckinsey Seven S's Model
3. เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ 2545 (2002 Education

Criteria for Performance Excellence)

1. ทฤษฎีการบริหาร 4 M's

ทฤษฎีการบริหารหมายถึงปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการบริหารทั้งการบริหารราชการหรือการบริหารธุรกิจโดยทั่วไป ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญทางการบริหารมีอยู่ 4 ประการในนาม 4 M's คือ (สมคิด บางโม, 2538 : 30-31)

1.1 คน (Man) หมายถึง ผู้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆขององค์การ

1.2 เงิน (Money) หมายถึง เงินที่ใช้สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนิน

กิจกรรมขององค์การ

1.3 วัสดุสิ่งของ (Materials) หมายถึงอุปกรณ์เครื่องใช้ เครื่องมือ เครื่องจักร รวมถึงอาคารสถานที่

1.4 การจัดการ (Management) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการบริหาร ซึ่งจะนำเอาเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการจัดการด้วย

สมพงษ์ เกษมสิน (2519 : 5) กล่าวถึง ทฤษฎีการบริหาร หรือปัจจัยพื้นฐานที่ใช้การบริหารมีอยู่ 4 ประการ คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) วิธีการจัดการ (Management) ที่เรียกว่า 4 M's การที่จัดว่าปัจจัยทั้ง 4 เป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหารเพราะในการบริหารทุกประเภทต้องอาศัย คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการจัดการเป็นองค์ประกอบสำคัญไม่ว่าการบริหารนั้นจะเป็นการบริหารราชการหรือการบริหารธุรกิจ

สมคิด บางโม (2538 : 30-31) กล่าวถึง ทฤษฎีการบริหาร ว่า การจัดการ หรือการบริหารกิจการต่างๆจำเป็นต้องมีทรัพยากรอันเป็นปัจจัยพื้นฐานทางการจัดการ โดยทั่วไปถือว่าทรัพยากรที่เป็นปัจจัยสำคัญของการจัดการมีอยู่ 4 ประการที่รู้จักในนาม 4 M ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) การจัดการ (Management) ปัจจัยในการบริหาร 4 ประการนี้

เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการ เพราะประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์และคุณภาพของปัจจัยดังกล่าว

สรุป ปัจจัยหลักในการบริหารที่เป็นพื้นฐานมี 4 ประการ คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และการจัดการ (Management) หรือเรียกว่า ทฤษฎีการบริหาร 4 M's

2. ทฤษฎีการบริหารองค์การสู่ความเป็นเลิศ

ทฤษฎีการบริหารองค์การสู่ความเป็นเลิศ The Mckinsey Seven S's ของปีเตอร์ส และวอเตอร์แมน (2528 : 3-27) ได้ค้นคว้าวิจัยภายใต้การสนับสนุนของบริษัทแมคคินซี (Mc Kinsey and Company) ซึ่งเป็นที่ปรึกษาธุรกิจของประเทศสหรัฐอเมริกา สนใจเกี่ยวกับปัญหาว่า ทำอย่างไรจึงจะทำให้การบริหารงานสัมฤทธิ์ผลและค้นหาว่า กิจกรรมธุรกิจต่าง ๆ ควรมีกลยุทธ์อย่างไรและควรจัดโครงสร้างแบบไหนจึงจะทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จและได้ตั้งกลุ่มทำงานภายในบริษัท 2 กลุ่มเพื่อค้นหาลักษณะความสัมพันธ์ ตัวแปร 2 ตัว คือกลยุทธ์กับรูปแบบของโครงสร้างองค์กร และการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จของกิจกรรมธุรกิจโดยกลุ่มหนึ่งศึกษา เรื่องกลยุทธ์ อีกกลุ่มหนึ่งศึกษาเรื่องการจัดโครงสร้างองค์กร ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารกิจการต่าง ๆ ตลอดจนนักทฤษฎีนักวิชาการต่างมีความเห็นว่ารูปแบบโครงสร้างองค์กรต่าง ๆ ที่มีอยู่ใช้แก้ไขปัญหาไม่ได้ผล แต่ยังทำให้ปัญหาดังกล่าวกลับซับซ้อนยิ่งขึ้นจากสาเหตุ ดังกล่าว บริษัทแมคคินซี จึงได้เปลี่ยนแนวการค้นคว้าจากเดิมที่มุ่งศึกษา เรื่องกลยุทธ์กับรูปแบบโครงสร้างด้วยการขยายขอบเขตการศึกษา ค้นคว้าให้กว้างขวางยิ่งขึ้นผลการค้นคว้าวิจัยพบว่าบริษัทที่มีความเป็นเลิศในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นมีลักษณะองค์ประกอบพิเศษที่เหมือนกันและความสำเร็จในการดำเนินงานของกิจกรรมธุรกิจต่างๆ หรือการบริหารงานที่สัมฤทธิ์ผลนั้นขึ้นอยู่กับตัวแปรซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันหมดอย่างน้อยที่สุด 7 ประเด็น

2.1 โครงสร้าง (Structure)

2.2 กลยุทธ์ (Strategy)

2.3 ทีมงาน (Staff)

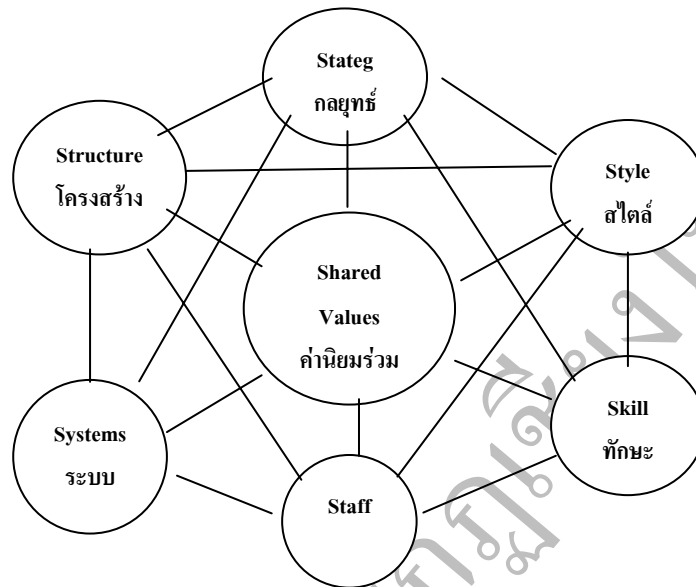
2.4 ระบบและวิธีการ (Systems)

2.5 ทักษะ (Skill)

2.6 กระบวนการ (Style)

2.7 คุณค่าร่วม (Guiding Concepts&Shared Values)

บริษัทแมคคินซีได้ให้คำจำกัดความของตัวแปร 7 ตัวพร้อมกับให้ชื่อว่า โครงร่างพื้นฐาน 7-S (Mckinsey Seven S's) ภาพที่ 2. 2

ภาพที่ 2.2 โครงร่างพื้นฐาน 7-S (Mckinsey Seven S's)

ที่มา : ปีเตอร์ส และ วอเตอร์แมน, 2528 : 14.

โครงสร้าง (Structure) คือ ใช้รูปแบบโครงสร้างเรียบง่าย จัดสายงานตามประเภทและมีการกระจายอำนาจตามสายงาน พนักงานอำนวยการมีจำกัด (Simple Form, Lean Staff) ด้วยการมีระดับชั้นการบริหารงานที่น้อยและจำกัดจำนวนผู้บริหารระดับสูง

กลยุทธ์ (Strategy) คือ การใช้กลยุทธ์ด้านการบริการคุณภาพและความเชื่อถือใกล้ชิดกับลูกค้า (Close to the Customer) รวมทั้งความเป็นนักหาช่องว่างและการฟังความคิดเห็นของลูกค้า ทำแต่สิ่งที่ถนัด (Stick to the Knitting) ด้วยการทำเฉพาะธุรกิจที่บริษัทรู้จักและทำได้ดี

ทีมงาน (Staff) คนหรือพนักงาน คือ การให้อิสระในการทำงานและกระจายอำนาจการทำงานมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ (Autonomy and Entrepreneurship) และส่งเสริมให้คิดและทำสิ่งใหม่อยู่เสมอเพิ่มผลผลิตด้วยบุคลากรที่มีอยู่ (Productivity Through People) ถือว่าบุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดด้วยการปฏิบัติให้เห็นอย่างจริงจัง เช่น ให้เกียรติ ความเป็นห่วงใยแก่บุคลากรทุกระดับรวมทั้งใช้มาตรการต่าง ๆ ในด้านบวกส่งเสริมให้มีความกระตือรือร้นในการทำงานตลอดเวลา

ระบบและวิธีการ (Systems) คือ การมุ่งเน้นการปฏิบัติ (A Bias for Action) มากกว่าการอำนวยการ โดยการทำองค์การให้คล่องตัว ทำระบบให้ง่ายมีการกระจายอำนาจตามสายงาน

ทักษะ (Skill) คือ มีการเข้มงวดและผ่อนคลายในเวลาเดียวกัน (Simultaneous Loose Tight Properties) ด้วยการเข้มงวดในการทำให้พนักงานเกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นร่วมกันในคุณค่าของลูกค้านำคุณภาพบริการและการคิดค้นสิ่งแปลกใหม่ ๆ และให้พนักงานทุกคนมีอิสระในการทำงานอย่างเต็มที่ และใช้สิ่งที่ผ่อนคลายไปให้กลับมาควบคุมการทำงานของพนักงานอย่างรัดกุม โดยคงไว้ซึ่งบรรยากาศที่มุ่งมั่น ค่านิยม และยอมรับในความยืดหยุ่นไปพร้อม ๆ กัน

กระบวนการ (Style) คือ ผู้บริหารมีการสัมผัสงานอย่างใกล้ชิดและความเชื่อมั่นในคุณค่าเป็นแรงผลักดัน (Hands-on and Value Driven) และปลูกฝังให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นในคุณค่าที่ดี เกิดแรงผลักดันมุ่งความสำเร็จ

คุณค่าร่วม (Guiding Concepts & Shared Values) คือ ผู้บริหารมีความเชื่อมั่นในระบบคุณค่า ในการผลักดันองค์กรให้เคลื่อนไปข้างหน้า มีสายตาว้างไกล และคิดค้นสร้างสรรค์ระบบคุณค่าให้พนักงานทุกระดับชั้นเกิดความประทับใจศรัทธากระตือรือร้นและผู้บริหารทุกคนมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และช่วยกันตอกย้ำให้พนักงานมีความเชื่อมั่นในระบบมากขึ้น

ปีเตอร์ส และ วอเตอร์แมน (2528 : 3-27) กล่าวว่า แนวคิดของโครงสร้างพื้นฐาน 7-S ซึ่งและแสดงประโยชน์ให้เห็นสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ถ้าผู้บริหารต้องการบริหารงานให้สัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้นก็ควรให้ความสำคัญกับตัวแปรทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ หมายถึง การที่จะบริหารงานให้สัมฤทธิ์ผลนั้นไม่ควรให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การดำเนินงานกับรูปแบบโครงสร้างองค์กร ซึ่งเป็นส่วนที่เรียกว่าฮาร์ดแวร์ หรือสิ่งที่มองเห็นได้ชัดเจนเท่านั้น แต่ควรให้ความสำคัญอย่างมากกับตัวแปรที่เป็นซอฟต์แวร์หรือสิ่งที่มองเห็นได้ชัดเจนด้วย ได้แก่ คนหรือพนักงาน ระบบ กระบวนการและคุณค่าร่วม

2. ตัวแปรซอฟต์แวร์ของกระบวนการบริหาร ซึ่งครั้งหนึ่งผู้บริหารเคยมีความเห็นหรือมีความเชื่อว่าเป็นสิ่งที่มองเห็นไม่ชัดและไร้เหตุผลนั้นความจริงแล้วเป็นสิ่งที่สามารถบริหารให้บังเกิด ผลอย่างจริงจังได้

3. ผู้บริหารสามารถนำโครงสร้างพื้นฐาน 7-S ใช้เป็นพื้นฐานในการให้เกิดแนวความคิดการบริหารงานที่ถูกต้องและสัมฤทธิ์ผลได้

จากแนวคิดเห็นได้ว่าปัจจัยทุกปัจจัยผูกพันกับบุคลากรในองค์กรซึ่งให้ความจำเป็นของการพัฒนาบุคลากรนับตั้งแต่ลักษณะแบบแผนหรือพฤติกรรมในการบริหารของผู้บริหารความรู้ความสามารถขององค์กรและค่านิยมร่วมกันของบุคลากรในองค์กรซึ่งรวมถึงวัฒนธรรมขององค์กรด้วย ถ้ามีการวิเคราะห์ปัจจัยเหล่านี้และมีการพัฒนาบุคลากร นอกจากจะส่งผลในทางบวกต่อการดำเนินงานขององค์กรแล้วยังส่งผลไปถึงปัจจัยตัวอื่น ๆ ด้วย

3. เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ

เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ 2545 (2002 Education Criteria for Performance Excellence) ของ Baldrige National Quality Program : National Institute of Standards and Technology) เดิมเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการตรวจสอบและรับรองคุณภาพการบริหารจัดการองค์การตามแนวทางการบริหารคุณภาพอย่างทั่วถ้วนที่พัฒนาขึ้นโดย Baldrige National Quality Program ในสังกัดกระทรวงพาณิชย์ของประเทศสหรัฐอเมริกา และทบวงมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการแปล Baldrige National Quality Program : National Institute of Standards and Technology และกำหนดคำนิยามหลักและข้อความร่วมต่างๆที่สอดคล้องกับ “เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ 2545” 2002 Education Criteria for Performance Excellence เพื่อส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาได้เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพ เป็นเครื่องมือปรับปรุงการดำเนินงานรวมทั้งใช้เป็นแนวทางวางแผนพัฒนาระบบการจัดการในด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน มีแนวคิดและคำนิยามหลัก 7 ประเด็นดังนี้

3.1 ภาวะผู้นำ

3.2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์

3.3 การมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และตลอด

3.4 สารสนเทศ และการวิเคราะห์

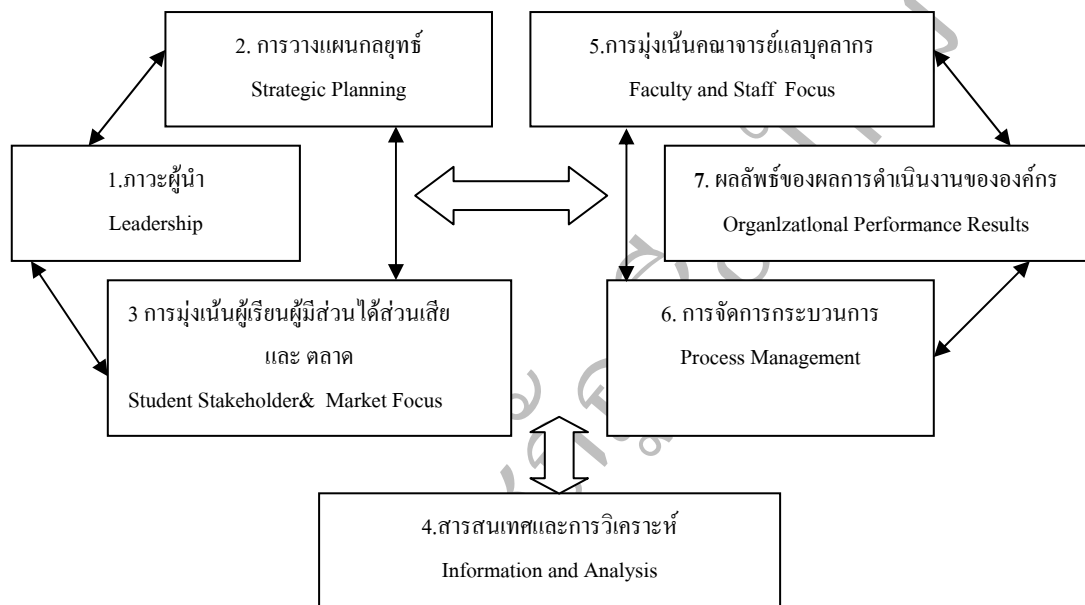
3.5 การมุ่งเน้นคณาจารย์ และบุคลากร

3.6 การจัดการกระบวนการ

3.7 ผลลัพธ์ของผลการดำเนินงานขององค์กร

ตัวแปรของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ 2545 (2002 Education Criteria for Performance Excellence) ทั้งหมดต่างมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงต่อกันมีคุณลักษณะดังแผนภาพที่ 2.3

โครงสร้างองค์กร : สภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ และความท้าทาย

ภาพที่ 2.3 โครงสร้างองค์กร : เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ

ที่มา : เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ 2545 (2002 Education Criteria for Performance Excellence) ของ Baldrige National Quality Program : National Institute of Standards and Technology แปลโดย สำนักมาตรฐานอุดมศึกษาสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2545 : 11

เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินที่เป็นเลิศ 2545 มีรายละเอียดดังนี้

โครงสร้างองค์กร คือ การสรุปภาพรวมขององค์กรว่าด้วยสิ่งสำคัญสิ่งที่มีอิทธิพลต่อวิธีดำเนินการ และความท้าทายที่องค์กรเผชิญอยู่

ภาวะผู้นำ คือ การตรวจประเมินว่าผู้นำระดับสูงขององค์กรได้ดำเนินการในเรื่อง ค่านิยม ทิศทาง และความคาดหวังในผลการดำเนินการขององค์กรอย่างไรรวมถึงการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหลายการเรียนรู้ของผู้เรียน การให้อำนาจในการตัดสินใจ

การสร้างนวัตกรรม และการเรียนรู้ในองค์กรรวมถึงตรวจประเมินว่าองค์กรมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และให้การสนับสนุนชุมชนที่มีความสำคัญต่อองค์กรอย่างไร

การวางแผนกลยุทธ์ คือ การตรวจประเมิน ว่าองค์กรมีวิธีการพัฒนาวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการอย่างไร รวมทั้งนำวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการที่เลือกไว้ไปปฏิบัติและวัดผลความก้าวหน้าอย่างไร

การมุ่งเน้นผู้เรียนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและตลาด คือ การตรวจประเมินว่าองค์กรกำหนดความต้องการความคาดหวังและความนิยมของกลุ่มเป้าหมายนี้อย่างไร องค์กรสร้างความสัมพันธ์กับผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างไร กำหนดปัจจัยในการสร้างความสนใจของผู้เรียนและความร่วมมืออย่างไร ที่จะสร้างความพึงพอใจ และความไม่ย่อท้อในหมู่ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรวมทั้งบริการการศึกษาและหลักสูตรที่เป็นเลิศ

สารสนเทศและการวิเคราะห์ คือ การตรวจประเมินว่าองค์กรมีระบบการจัดการสารสนเทศและการวัดผลการดำเนินการอย่างไร และวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศด้านการดำเนินการอย่างไร

การมุ่งเน้นคณาจารย์และบุคลากร คือ การตรวจประเมินว่าองค์กรมีวิธีการอย่างไรในการจูงใจ และช่วยให้คณาจารย์และบุคลากรพัฒนา และใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ เพื่อมุ่งเน้นให้ไปในแนวทางเดียวกันกับวัตถุประสงค์และแผนปฏิบัติการโดยรวมขององค์กรรวมถึงความพยายามขององค์กรในการสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมในการทำงานและบรรยากาศที่สนับสนุนการทำงานของคณาจารย์และบุคลากรที่จะนำไปสู่ความเป็นเลิศและความเจริญก้าวหน้าของทั้งบุคคลและองค์กร

การจัดการกระบวนการ คือ การตรวจประเมินแง่มุมต่างๆ ที่สำคัญทั้งหมดของการจัดการกระบวนการขององค์กรรวมถึงการออกแบบและการให้การศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ การบริการแก่ผู้เรียนเป็นหลัก และกระบวนการสนับสนุนหมวดนี้ให้ครอบคลุมกระบวนการหลักและหน่วยงานทั้งหมดในองค์กรด้วย

ผลลัพธ์ของผลการดำเนินงานขององค์กร คือ การตรวจประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนผลลัพธ์ที่มุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การดำเนินงานด้านงบประมาณ การเงิน และตลาดผลลัพธ์ของคณาจารย์และบุคลากรและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังตรวจประเมินระดับผลการดำเนินงานขององค์กรเปรียบเทียบกับคู่แข่ง สถาบันอื่นๆ ที่เทียบเคียงกันได้ และ/หรือองค์กรอื่นๆ บางองค์กรที่คัดเลือกมาอย่างเหมาะสม

จากการศึกษากรอบทฤษฎีทรัพยากรการบริหาร 4M's ทฤษฎีการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศของ TheMcKinsey Seven S's และเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงาน

ที่เป็นเลิศ 2545 (2002 Education Criteria for Performance Excellence) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบของทฤษฎีทรัพยากรการบริหาร 4M's ทฤษฎีบริหารองค์การสู่ความเป็นเลิศของ The McKinsey Seven S's และเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ 2545 (2002 Education Criteria for Performance Excellence) แล้วจึงได้กำหนดองค์ประกอบที่ใช้เป็นกรอบในการตรวจสอบความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบของทฤษฎีทรัพยากรการบริหาร 4M's ทฤษฎีบริหารองค์การสู่ความเป็นเลิศ และ เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศกำหนดเป็นองค์ประกอบที่ใช้เป็นกรอบในการตรวจสอบความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษา

ทรัพยากรการบริหาร 4M's	องค์ประกอบของ ทฤษฎีบริหาร องค์การสู่ ความเป็นเลิศ The McKinsey Seven S's	ตัวแปรของเกณฑ์คุณภาพการศึกษา เพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ 2545 “2002 Education Criteria for Performance Excellence”	ผลการวิเคราะห์ องค์ประกอบของทฤษฎี ที่ใช้เป็นกรอบตรวจสอบ ความพร้อมในการประกัน คุณภาพการศึกษา
1. คน (Man) 2. เงิน (Money) 3. วัสดุสิ่งของ (Material) 4. วิธีการ จัดการ (Method)	1. โครงสร้าง (Structure) 2. กลยุทธ์ (Strategy) 3. ระบบและวิธี (Systems) 4. ทีมงาน (Staff) 5. ทักษะ (Skill) 6. กระบวนงาน (Style) 7. คุณค่าร่วม (Guiding Concepts & Shared Values)	1. ภาวะผู้นำ (Leadership) 2. การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) 3. การมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วน เสียและตลาด (Student Stakeholder) 4. สารสนเทศและการวิเคราะห์ (Information and Analysis) 5. การมุ่งเน้นคณาจารย์และบุคลากร. (Faculty and Staff) 6. การจัดการกระบวนการ (Process Management) 7. ผลลัพธ์ของผลการดำเนินงาน ขององค์การ (Organizational Performance)	1. ยุทธศาสตร์ (Strategy) 2. โครงสร้าง (Structure) 3. บุคลากร (Staff) 4. การจัดการกระบวนการ (Process Management) 5. ค่านิยมร่วม (Shared Values) 6. ระบบเทคโนโลยี สารสนเทศ (Information Technology) 7. งบประมาณ (Budgeting)

จากตารางการวิเคราะห์องค์ประกอบของทฤษฎีทรัพยากรการบริหาร 4M's ทฤษฎีบริหารองค์การสู่ความเป็นเลิศของ TheMckinsey Seven S's และเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ 2545 (2002 Education Criteria for Performance Excellence) กำหนดองค์ประกอบที่ใช้เป็นกรอบในการตรวจสอบความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ 7 ประเด็น ดังนี้

1. **ยุทธศาสตร์ (Strategy)** หมายถึง การกำหนดทิศทาง แนวการดำเนินงานของสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาที่ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหาร และการพัฒนางานของสถานศึกษาในความรับผิดชอบให้บรรลุวัตถุประสงค์ ภายในระยะเวลาที่กำหนด คือมีแนวทางดำเนินงานที่นำไปสู่ความสำเร็จสนองต่อนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2. **โครงสร้าง (Structure)** หมายถึง การกำหนดขอบเขต อำนาจหน้าที่ ภารกิจ และระบบงานต่างๆ ในการทำงานตามสายงานของสถานศึกษาที่เป็นเอกภาพสอดคล้องกันและสนับสนุนการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

3. **บุคลากร (Staff)** หมายถึง บุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่ง เพื่อปฏิบัติงานในสถานศึกษาตามกระบวนการงานต่างๆ ตลอดจนมีความตระหนักในการพัฒนาและปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับต่อยุทธศาสตร์ของการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา

4. **การจัดการกระบวนการ (Process Management)** หมายถึง การบริหารการดำเนินงานการศึกษาที่มีกระบวนการที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่าง ภารกิจต่างๆ ของสถานศึกษาที่สะท้อนถึงลักษณะงานที่ปฏิบัติ มุ่งในเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา โดยมีระบบงานเป็นตัวกำหนดวิธีการลำดับขั้นตอนของการปฏิบัติงานตามรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

5. **ค่านิยมร่วม (Shared Values)** หมายถึง ข้อตกลงร่วมกันของบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษา และยึดเป็นหลักปฏิบัติงานได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์การกำหนด ผลลัพธ์ ผลผลิตและการกำกับดูแล การประชุมตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อรายงานความก้าวหน้าและพัฒนางานที่จะทำต่อไป ซึ่งเป็นหัวใจของการวางแผนการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา

6. **เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology)** หมายถึง โครงสร้างพื้นฐานด้านระบบคอมพิวเตอร์ที่จะช่วยสนับสนุนให้การจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป มีความพร้อมในการใช้งาน และกรรมวิธี (ระบบงาน) แต่ละด้านสะดวกรวดเร็ว ประหยัดและมีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาการศึกษา

7 งบประมาณ (Budgeting) หมายถึง ความเพียงพอและความมีอยู่ของเงินงบประมาณ สำหรับสนับสนุนการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาสู่การประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งครอบคลุม ทั้งในส่วนของบุคลากร ทรัพยากร งบดำเนินการ และงบเพื่อการพัฒนาการศึกษาที่เกี่ยวข้องของ สถานศึกษา

การประเมินความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสถานศึกษา อำเภอแม่แตงจังหวัดเชียงใหม่ จะดำเนินการประเมินความพร้อมในด้านปัจจัยและด้านกระบวนการ เท่านั้น เพราะมีความเชื่อว่าถ้าการจัดการด้านปัจจัยและด้านกระบวนการมีความพร้อมคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาต้องมีคุณภาพ วรภัทร์ ภูเจริญ (2541 : 16) กล่าวว่า การประกันคุณภาพนั้น เน้นป้องกันที่ปัจจัยนำเข้า (Input) และกระบวนการทำงาน ไม่ได้เน้นผลลัพธ์ คือ เชื่อว่า ถ้าควบคุมให้ Input และ Process ไม่แปรปรวนแล้วผลลัพธ์ย่อมคงเส้นคงวามีความหมายว่า การจัดการศึกษาให้มี คุณภาพอยู่ที่การจัดการด้านปัจจัย และด้านกระบวนการ หากดำเนินการตามมาตรฐานที่กำหนดแล้ว มาตรฐานด้านผู้เรียนต้องมีคุณภาพ และ มาซาโอะ อุเมดะ (Masao Umeda) (2546 : 9) กล่าวถึง การควบคุมคุณภาพมีหลักบนพื้นฐานที่ว่า ถ้าสามารถรักษากระบวนการผลิตให้อยู่ในระดับ ที่ต้องการแล้วจะได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพออกมาจาก กระบวนการอย่างแน่นอน

เมื่อนำองค์ประกอบที่เป็นกรอบในการตรวจสอบความพร้อมในการประกันคุณภาพ การศึกษา ทั้ง 2 มิติ มาพิจารณาในเชิงเมตริกซ์ของการประเมิน จะได้กลุ่มของรายการประเมิน หรือ ประเด็นสำหรับพัฒนาเป็นถ้อยคำในเชิงข้อคำถาม สำหรับนำไปสร้างเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสถานศึกษาอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 7 ชุด แสดงเป็นเมตริกซ์การประเมินตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 เมตริกซ์แสดงองค์ประกอบในการประเมินความพร้อมแต่ละมาตรฐานการศึกษา
ขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

กรอบทฤษฎี	ยุทธศาสตร์	โครงสร้าง	บุคลากร	การจัดการ กระบวนการ	คำนิยามร่วม	เทคโนโลยี และ สารสนเทศ	งบประมาณ
มาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน							
มาตรฐานด้านกระบวนการ							
มฐ13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและ การบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุ เป้าหมายการศึกษา	/	/	/	/	/	/	/
มฐ14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ประสาน ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา	/	/	/	/	/	/	/
มฐ18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้โดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ	/	/	/	/	/	/	/
มาตรฐานด้านปัจจัย							
มฐ20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการ บริหารจัดการและสนับสนุนให้บุคลากรเกิด ความมุ่งมั่นในการพัฒนา	/	/	/	/	/	/	/
มฐ22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	/	/	/	/	/	/	/
มฐ24 ครูมีคุณวุฒิมีความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ	/	/	/	/	/	/	/
มฐ25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและ ท้องถิ่นมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	/	/	/	/	/	/	/

ตารางที่ 1 : เมตริกซ์แสดงองค์ประกอบในการประเมินสถานภาพระบบการจัดการงบประมาณ
และการเงิน

ที่มา : คู่มือประเมินสถานภาพระบบการจัดการงบประมาณและการเงินแบบมุ่งเน้นผลงาน

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งได้มีผู้ที่ได้ทำการศึกษาไว้ดังนี้

พุดม พรหมินทร์ (2542) ได้ศึกษาสภาพความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขียงของ จังหวัดเขียงราย พบว่า สภาพความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ทั้ง 3 ด้าน คือด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตในภาพรวมพบว่า ด้านผลผลิตมีความพร้อมมากที่สุด รองลงมาได้แก่ด้านปัจจัยและด้านกระบวนการตามลำดับ ว่าปัญหาที่สำคัญที่พบก่อนจะมีการประกันคุณภาพการศึกษาได้แก่ ด้านกระบวนการคือครู ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน รองลงมาด้านปัจจัยได้แก่การมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาและผู้ปกครองชุมชน และด้านผลผลิตได้แก่คุณภาพด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่ำไม่สามารถสร้างศรัทธาแก่ผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ชัย ปองแสงี่ยม (2543) ที่ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนด้านหลักสูตรมีการจัดทำสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนปัจจัยที่เอื้อต่อหลักสูตรแกนกลางและการจัดการเรียนการสอน ยังไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำสาระของหลักสูตรท้องถิ่น ครูเห็นว่าต้องใช้เวลามากในการดำเนินการ ด้านกระบวนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามสภาพจริง ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง การดำเนินการยังไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการสอนที่เน้นกระบวนการที่หลากหลายขาดเทคนิคการสอนที่ให้นักเรียนหาความรู้ด้วยตนเองทำให้นักเรียนขาดความพร้อม ความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ด้านวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการเสริมสร้างศรัทธาความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครูและจรรยาบรรณวิชาชีพครูยกย่องสรรเสริญครูดี เนื่องจากครูบางส่วนยังขาดจิตสำนึกและจิตวิญญาณของความเป็นครู ไม่กระตือรือร้นในการพัฒนาศักยภาพตนเองรวมทั้งขาดแรงจูงใจในการทำงาน และด้านบริหารและการจัดการโรงเรียนยังขาดการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน และระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อส่งเสริมการบริหารงานของโรงเรียน ส่วน รัตนาภรณ์ แแบ่งทอง (2543) ได้ศึกษาความพร้อมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาตามทัศนะ

ของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน พบว่า โรงเรียนมีความพร้อมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ในแต่ละด้านดังนี้ ด้านปัจจัย (Input) ครูมีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน และสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพครูมีคุณธรรมจริยธรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ มีภาวะผู้นำ มนุษย์สัมพันธ์ และวิสัยทัศน์ คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนมีศักยภาพในการสนับสนุนการจัดและพัฒนาศึกษาของโรงเรียน ด้านกระบวนการ (Process) การบริหารและการจัดการมีความพร้อมในเรื่องการจัดโครงสร้างการบริหารงานมีการกำหนดภารกิจของครูและบุคลากรอื่นอย่างชัดเจนเหมาะสม การจัดทำรายงานผลการประเมินและนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารและการจัดการ มีความสะดวกรวดเร็วและตรวจสอบได้ การจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารและครูสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดและพัฒนาศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและ เอกชนมีส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน และ เรณู วงศ์วัฒนา (2543) ศึกษาความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารด้านวิชาการมีความพร้อมในการจัดแผนการศึกษาของแต่ละหลักสูตรรวมทั้งการสร้างความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้แก่อาจารย์ผู้สอนในการกำหนดภาระงานที่อาจารย์ผู้สอนต้องรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับสัดส่วนคุณวุฒิของอาจารย์ผู้สอน โดยจัดให้อาจารย์ผู้สอนที่มีวุฒิและประสบการณ์รับผิดชอบรายวิชาได้ตรงตามสาขาวิชา การวางแผนการเรียนการสอน และการจัดการสอนรายวิชาที่ตอบสนองวัตถุประสงค์โดยรวมของหลักสูตร มีคณะกรรมการพิจารณาอนุมัติผลการสอนแต่ละรายวิชาตามเกณฑ์ที่กำหนด และมีการตรวจสอบคุณภาพข้อสอบจากคณะกรรมการก่อนนำไปใช้ ส่วนที่ยังไม่พร้อมและไม่แน่ใจ คือ การกำหนดวิธีการประเมินหลักสูตร และการนำผลการประเมินไปปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพ และ กาญจนา ศรีอ่อน (2544) ได้ศึกษา ความพร้อมในการเข้าสู่มาตรฐานด้านบริหาร โรงเรียนประถมศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2542 อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการบริหารงานด้านบริหารโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษา การใช้แผนเป็นเครื่องมือ ในการบริหารโรงเรียน โรงเรียนมีความพร้อมในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศบุคลากรชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นก่อนวางแผนส่วนการประเมินผลการปฏิบัติงานใช้วิธีการสังเกตและรายงานผลการประชุมชี้แจงการรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรด้านการสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนางานโรงเรียนได้จัดทำอย่าง

ต่อเนื่อง ด้านการจัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนเป็นการช่วยเหลือ
นักเรียน จากงบประมาณต้นสังกัด มีแหล่งเรียนรู้และสื่อหลากหลาย ส่วนโรงเรียนที่ยังไม่
พร้อมเนื่องจาก ข้อจำกัดโรงเรียนตั้งอยู่พื้นที่กันดารขาดบุคลากร ไม่มีไฟฟ้าและชุมชนเป็น
ชาวเขาากจน มีปัญหาด้านเศรษฐกิจสังคมจึงขาดการมีส่วนร่วม

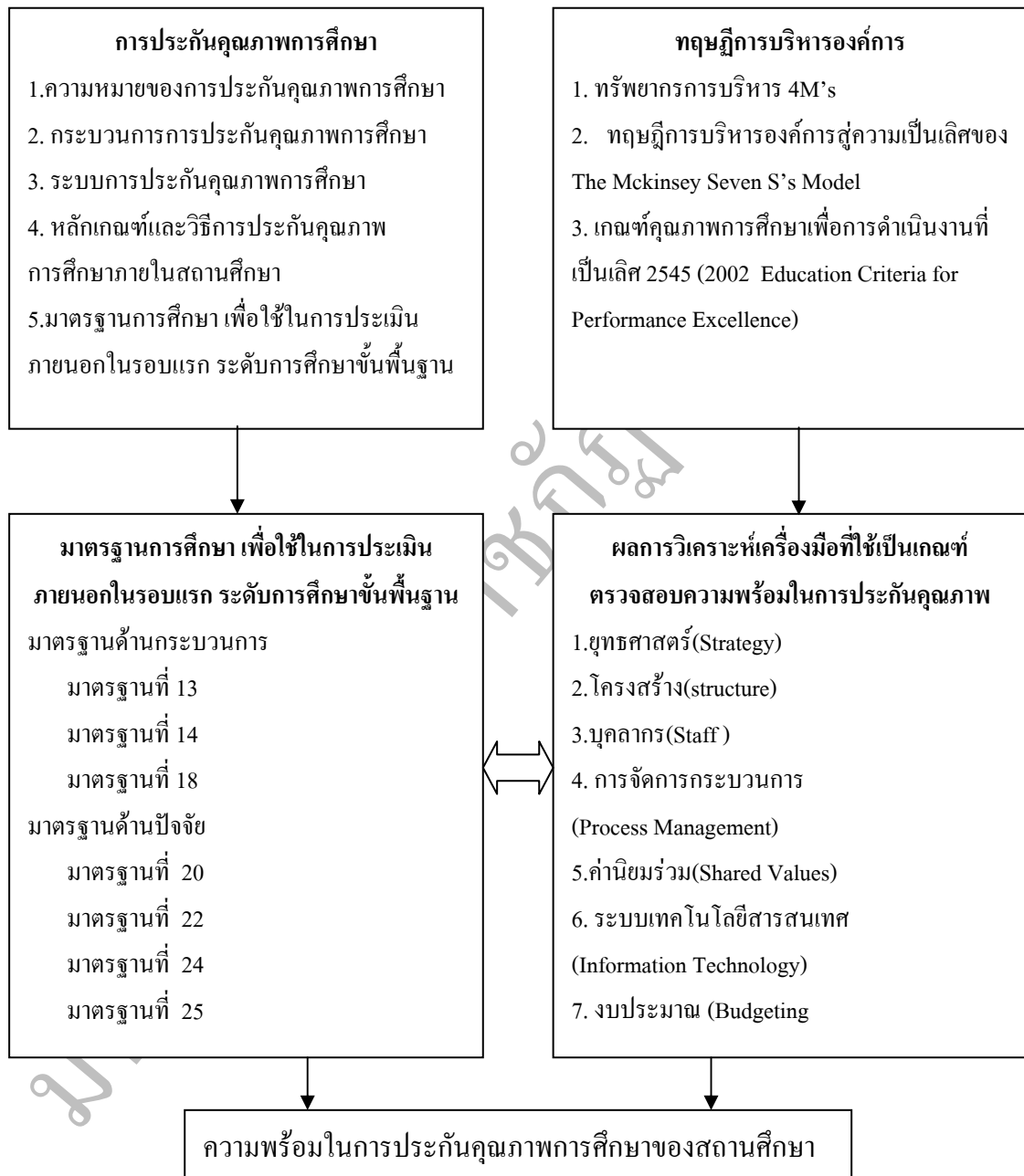
โดยสรุป จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าความพร้อมในการประกัน
คุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการยังประสบปัญหาคือครูต้องเร่งการพัฒนาด้านการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอน การจัดทำหลักสูตร เนื่องจากครูยังต้องการคำแนะนำและการสนับสนุนด้านปัจจัย
ที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่วัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพการศึกษา

8. กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัย เพื่อศึกษาความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของ
สถานศึกษาว่าดำเนินการจัดการศึกษามีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมายของการศึกษาตาม
พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 โดยอาศัยมาตรฐานและตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาด้านปัจจัย
(Input) ด้านกระบวนการ (Process) และของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
(สมศ.) และกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยได้สรุปประยุกต์ทฤษฎี 3 ทฤษฎีที่ใช้เป็นเครื่องมือประเมิน
ความพร้อมของสถานศึกษาและนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการตั้งประเด็นคำถาม
ดังตารางประกอบที่ 2.2

จากกรอบแนวคิด ดังที่กล่าวมา สามารถเขียนเป็นแผนภาพแสดงกรอบความคิด
สำหรับการวิจัยครั้งนี้ดังภาพประกอบที่ 2.4

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย